

Sedat Ergin

sergin1@hurriyet.com.tr

Kırmızı Çizgi ile sayfadaki cinsiyetçi içerikleri görmek için tıkla.

Türkiye'den Uygur Türkleri konusunda Çin'e karşı açık tavır

12 Şubat 2019

Geçen cumartesi akşamı saat 20.00 sularında Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Hami Aksoy'un bakanlığın web sitesinde yayımlanan bir açıklaması son iki gündür uluslararası alanda geniş yankılara yol açmış bulunuyor.

Açıklamada, Çin Halk Cumhuriyeti Uygur Türklerini hedef alan ayrımcı uygulamalarından dolayı oldukça kuvvetli bir dille eleştiriliyor. Dışişleri'nin bu çıkışı, Pekin'den sert bir açıklamayla karşılık görürken, uluslararası medyanın da bütün projektörlerini çevirdiği bir gelişme oldu.

Dışişleri Sözcüsü'nün açıklaması, sekiz yıl hapse mahkûm edilmiş olan Uygur Türklerinin ünlü halk ozanı **Abdurrehim Heyit**'in hapisanede öldüğü yolundaki haberlerin geçen hafta sosyal medyada büyük bir infial dalgasına yol açmasının ertesinde ortaya çıktı. Açıklamada "**Heyit'in vefat haberinin teessürle öğrenildiği**" belirtiliyordu.

Bu açıklamanın önemi, Uygur Türklerinin maruz kaldıkları ayrımcılık ve hak ihlalleri karşısında, Türkiye'nin dünya kamuoyunun önünde ilk kez bu ölçüde açık ve berrak bir tutum almış olmasıdır. Ankara, bu çıkışını Çin Halk Cumhuriyeti'nde yaratacağı tepkileri göze alarak yapmıştır.

Başta BM'nin insan hakları konusundaki uzman kuruluşları olmak üzere uluslararası çevrelerde son iki yıldır tepkilere yol açan Çin'in bu tasarrufları karşısında genellikle sessiz kalan ve eleştirilerini diplomatik kanallardan aktardığını duyuran AK Parti iktidarı, birden majör bir tutum değişikliğine yönelmiştir.

Açıklamanın ağırlık taşıyan bölümleri şöyle özetlenebilir:

"Sincan Uygur Özerk Bölgesi'ndeki Uygur Türklerinin ve diğer Müslüman toplulukların temel insan haklarını ihlal eden uygulamalar, özellikle son iki yıl içerisinde ağırlaşmış ve uluslararası toplumun gündemine taşınmıştır.

Özellikle Ekim 2017'de 'Tüm Dinlerin ve İnançların Çinileştirilmesi' siyasetinin resmen ilan edilmesi, Uygur Türklerinin ve bölgedeki diğer Müslüman toplulukların etnik, dini ve kültürel kimliklerinin tasfiye edilmesi hedefi doğrultusunda atılmış yeni bir adım olmuştur.

Keyfi tutuklamalara maruz kalan bir milyondan fazla Uygur Türkünün toplama kamplarında ve hapisanelerde işkence ve siyasi beyin yıkamaya maruz bırakıldıkları artık bir sır değildir. Kamplarda alıkonmayan Uygurlar da büyük baskı altında bulunmaktadır.

1. yüzyılda toplama kamplarının yeniden ortaya çıkması ve Çin makamlarının Uygur Türklerine yönelik sistematik asimilasyon politikası insanlık adına büyük bir utanç kaynağıdır.

Bu vesileyle, Çin makamlarını Uygur Türklerinin temel insan haklarına saygı göstermeye ve toplama kamplarını kapatmaya davet ediyoruz.”

Neresinden bakılırsa bakılsın, Dışişleri'nin açıklaması son derece kuvvetli bir metin. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Ankara'daki Büyükelçiliği, hemen pazar günü web sitesine koyduğu bir açıklamayla Ankara'nın bu eleştirilerine yanıt verdi. Açıklamada **Abdurrehim Heyit**'in öldüğüne ilişkin iddianın “**gerçekdışı olduğu**” belirtilerek, Uygur Türklerine dönük uygulamalarla ilgili eleştirilere de “**şiddetle karşı çıktığı**” ifade edildi. Ankara'nın sözünü ettiği yerlerin “**toplama kampları değil, eğitim merkezleri olduğu**” ileri sürülen açıklamada, bu merkezler “**terör ve aşırıcılığa karşı alınan bir önlem**” olarak gösterildi.

Bu arada, Çin Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **Hua Chunying** de dün bir açıklama yaparak, Çin'deki televizyonların yayınladığı **Abdurrehim Heyit**'e ait bir videonun kendisinin hayatta olduğunu gösterdiğini söyledi. **Abdurrehim**, bu videoda “**yasaları ihlal ettiği için soruşturma geçirdiğini**” ve “**tarihin 10 Şubat olduğunu**” söylüyor.

Video bir montaj değilse, **Heyit**'in hayatta olduğunun ortaya çıkması kuşkusuz sevindirici bir gelişmedir. Ancak meselenin bu yönünün dışında, Ankara'nın Uygur bölgesindeki uygulamaların bütünü üzerinde aldığı tutum çok önemli bir yönelişi gösteriyor.

Şöyle ki, dünyada Müslümanların maruz kaldığı hak ihlalleri karşısında her seferinde kuvvetli tepkiler sergileyen AK Parti iktidarı, Uygur Türkleri konu olduğunda genellikle diplomatik kanalları tercih etmekteydi. Hatta İYİ Parti'nin Uygur Türkleriyle ilgili verdiği bir araştırma önergesi, geçen 26 Aralık tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda muhalefetin desteğine karşılık AK Parti'nin ret, MHP'nin de çekimser oylarıyla reddedilmişti.

Bununla birlikte, Uygur Türkleri konusunda özellikle milliyetçi ve muhafazakâr tabanda çok uzun bir zamandır birikmekte olan tepkilerin kamuoyunda yaygın bir destek zemini bulmaya başlaması karşısında AK Parti hükümetinin temel bir tutum değişikliğine yönelme ihtiyacını duyduğu anlaşılıyor.

Önümüzdeki günlerde Ankara-Pekin ilişkilerinin hassas bir seyre gireceğini tahmin etmek hiç de güç değil.